

Leangen- erklæringen

Det politiske grunnlaget for et byråd
utgått av Høyre, MDG og Venstre

2024 - 2027

miljøpartiet
de grønne

Innhold

Finans og organisasjon	4
Trygg økonomisk styring og bærekraftig kommuneøkonomi	4
Helse og eldre	6
Trygghet og valgfrihet for den enkelte	6
Innbyggernes helsetjeneste	6
Helseplattformen	7
Flere eldre innbyggere	8
Fastlegeordningen	9
Kvinnehelse	9
Studenthelse	9
Sosiale tjenester	10
Trygghet, verdighet og inkludering	10
Oppvekst og utdanning	14
En god oppvekst varer livet ut - Trygghet og mestring for elever og medarbeidere!	14
Kultur, idrett og friluftsliv	18
Kultur- og idrettsbyen Trondheim	18
Byutvikling	22
En inkluderende, vekstkraftig og grønn by	22
Miljø, næring og samferdsel	26
Bærekraftig verdiskaping, klimanøytralitet og moderne samferdselsløsninger	26

Partiene Høyre, MDG og Venstre danner historiens første byråd i Trondheim.

Denne tiltredelseserklæringen utgjør sammen med “Samarbeidsplattform for sentrum-Høyre 2023-2027” det politiske grunnlaget for byrådets virke.

Kristian Dahlberg Hauge

Line Fjørstad

Lucie K. Eidem

Christianne Bauck-Larssen

Lars Viko Gaupset

Trond Åm

Kjetil Reinskou

Merethe Baustad Ranum

Kent Ranum

Aurora Meland Winger

Erling Moe

Finans og organisasjon

Trygg økonomisk styring og bærekraftig kommuneøkonomi

Sunn økonomisk styring er en forutsetning for å kunne drive og utvikle Trondheim videre. Kommunens økonomi må være bærekraftig i et langsiktig perspektiv, og å oppnå dette er av byrådets viktigste oppgaver.

Byrådets mål er å sikre en mest mulig målrettet og fornuftig bruk av kommunens økonomiske midler. Merforbruk i kommunen skal reduseres, og kommunens inntekter må økes. Byrådet vil prioritere kostnadsbesparelse i egen organisasjon, eksempelvis gjennom salg av kommunale eiendommer, systematisk arbeid som reduserer sykefravær og kompetansehevingstiltak i organisasjonen.

Kommunen vil inngå samarbeid med private aktører for å redusere kostnadsomfang der hvor dette er hensiktsmessig, og samtidig jobbe aktivt for økt bedrifts- og næringsetablering i kommunen.

Det er viktig å sikre bedre og raskere gjennomføring og færre kostnadsoverskridelser i kommunale prosjekter. Byrådet vil vurdere nye måter å organisere og gjennomføre større og mindre prosjekter for å sikre gjennomføring og bedre kostnadskontroll.

Kommunens inntekter skal forvaltes med respekt for innbyggere og næringsliv som bidrar med skatter og avgifter. Dette skal sikres med god kostnadskontroll, tydelig prioritering og en effektiv organisasjon.

Byrådet vil:

- sikre sunn økonomisk styring og en bærekraftig kommuneøkonomi. Pågående arbeid for å ta ned merforbruket og få økonomien i balanse skal videreføres.
- at eiendomsskatten fryses på dagens nivå. Dersom den økonomiske situasjonen tillater det, skal eiendomsskatten reduseres.
- være en aktiv og tydelig eier overfor kommunens selskaper.
- flytte flere stillinger fra administrative funksjoner for å sikre kapasitetsøkning i brukernære tjenester.
- systematisk jobbe for å redusere sykefraværet i Trondheim kommune.
- selge eiendommer og bygningsmasse som kommunen enten ikke har bruk for eller ikke har strategiske eierinteresser i, for å frigjøre kapital som kan brukes på kommunens investeringer i formålsbygg.
- gjennomgå kommunens investeringsportefølje, med formål om å utsette eller redusere kostnadene. Byrådet ønsker i større grad å benytte seg av offentlig-privat samarbeid for å realisere nødvendige investeringer.
- styrke økonomistøtte og -kompetanse gjennom kommunens lederutviklingsprogram.
- sikre god digital kompetanse i alle deler av kommunen og systematisk stille krav til at digitaliseringstiltak som iverksettes bidrar til å realisere gevinster, herunder økt kvalitet og forbedring av arbeidsprosesser.
- vurdere innkjøp av digitale tjenester framfor å utvikle disse i

egenregi der det er hensiktsmessig.

- bruke demografisk utvikling for å planlegge kommunal tjenesteproduksjon
- aktivt jobbe for at kommunen tiltrekker seg flere bedrifter og næringsetableringer, gjennom tett samarbeid med kunnskapsmiljøer og statlige myndigheter.
- nedsette et internt utvalg som skal gjennomgå alle deler av kommunens drift og ulike engasjement og partnerskap, med mål om å sikre en mest mulig målrettet og fornuftig bruk av kommunens midler.
- innføre økonomiske handlingsregler som sikrer samordning av kommunale satsinger og statlige tilskudd.
- systematisere arbeidet med å redusere sykefraværet i Trondheim kommune. Arbeidet skal organiseres som et prosjekt med klare resultatmål. Det skal settes sammen et dedikert team ved omdisponering av eksisterende ressurser. Tiltaket innføres med mål om å redusere sykefraværet med minst ett prosentpoeng årlig i en fireårsperiode.
- gi renholdsverket rammevilkår for omstilling til et mer sirkulært samfunn.
- vedlikeholde, energieffektivisere og sikre økt sambruk av bygningsmassen.
- arbeide for at kommunen er en inkluderende arbeidsplass som også gjenspeiler mangfoldet i byen vår.

Helse og eldre

Trygghet og valgfrihet for den enkelte

Gjennom å være en åpen og inkluderende kommune, skal vi sørge for større medbestemmelse og valgfrihet for byens innbyggere. Som kommune må vi ta alle gode krefter i bruk for å skape best mulige tjenester for den enkelte – uansett fase i livet.

For å oppnå dette må vi igjen få en bærekraftig økonomi, hvor kommunen kan rette innsatsen mot det aller viktigste og konsentrere seg om sine kjerneoppgaver

Kommunen skal sørge for god kvalitet i tjenestene, men det betyr ikke at alle oppgaver bør utføres av kommunen selv. Mange oppgaver kan løses bedre av eller i samarbeid med andre, slik som frivillige og private aktører.

Innbyggernes helsetjeneste

Innbyggernes helsetjeneste innebærer at pasienter og brukere skal få medvirke aktivt i hvilken hjelp de får og hvordan den organiseres. Vi skal ha en kommunal

helsetjeneste med høy kvalitet, tilgjengelighet og med fokus på både pasienter og deres pårørende. Byrådet anerkjenner at vi mennesker er forskjellige, med ulike ønsker og behov. Det som passer den ene, passer ikke nødvendigvis den andre. Derfor er muligheten til selv å bestemme over eget liv noe av det aller viktigste når vi trenger hjelp og omsorg aller mest.

Byrådet vil derfor følge opp bystyrets vedtak om innføring av fritt brukervalg i hjemmetjenestene, slik at den enkelte bruker selv har frihet til å velge hvem som kommer hjem til seg – uten at det går ut over lommeboken til den enkelte.

Byrådet skal jobbe for å sikre koordinerte og helhetlige tjenester, både internt i kommunen og i samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Målet er at tilbudet i kommunen og i spesialisthelsetjenesten fremstår som en samlet tjeneste, og at fysisk og psykisk helsehjelp sees i sammenheng. God samhandling er til det beste for pasientene, og bidrar også til mer effektivitet i tjenestene.

Kommunen skal sørge for god kvalitet i tjenestene. Mange oppgaver kan løses

bedre av eller i samarbeid med andre, slik som frivillige og private aktører.

I samarbeid med private aktører tar byrådet sikte på å tilby varierte boformer, som seniorboliger, bokollektiv og demenslandsby. I tillegg vil kommunen bidra til at de som ønsker det gis muligheten til å bo lengre hjemme, gjennom å bidra med tilpasninger i egen bolig. Eksempelvis har Trondheim mange ulike aktører som kan stå for utbygging av nye boliger for eldre og andre grupper som trenger særlige botiltak. Mangfold og tilrettelegging for den enkeltes behov vil her være viktig.

Byrådet vil:

- ha en mer sammenhengende behandling for pasientene med gode overganger mellom sykehus og kommune, og jobbe for å styrke og videreutvikle helsefellesskapet for St. Olavs hospital og kommunene i regionen.
- jobbe for flere teambaserte tjenester og flere kombinerte stillinger mellom den kommunale helsetjenesten og spesialisthelsetjenesten.
- sikre en god og forsvarlig bemanning i alle deler av helse- og omsorgssektoren.
- utprøve ulike turnusordninger
- innføre fritt brukervalg i hjemmetjenestene.
- i større grad åpne for samarbeid med frivillige, ideelle og private aktører innenfor omsorgssektoren der dette kan gi et bedre tilbud til brukerne.
- utvide ordningen med sykepleier på hjul til å gjelde flere bydeler.
- jobbe for tilstrekkelig sykehusstilbud i Trondheim som sikrer kortere ventetider.
- jobbe for at pasienter og

brukere skal oppleve valgfrihet og mangfold med tanke på hvem som utøver tjenesten.

- at Heimdal helse- og velferdssenter skal bygges ut og drives av en ideell aktør.
- tilrettelegge for at private og frivillige aktører kan videreutvikle bydelskafeene som sentrale møteplasser for beboere og besøkende ved sykehjem og omsorgsboliger.
- sikre at alle eldre får tilbud om en meningsfull hverdag med tilgang på sunn og næringsrik mat.
- øke kompetansen hos ansatte om ulike minoritetsgrupper, som for eksempel LHBTQ og mennesker med en annen kulturbakgrunn.

Helseplattformen

Helseplattformen er et viktig verktøy for å oppnå bedre samhandling internt i kommunen, og mellom kommunen og sykehuset. Byrådet skal jobbe for å sikre at visjonen om "En innbygger, En Journal" og målsettingene om tettere samhandling og færre tidstyver oppnås. Der er vi ikke ennå. For å få til dette må kvaliteten og brukervennligheten på journalsystemet bedres, feil må lukes ut og ansatte må få enda bedre opplæring og støtte. Dette arbeidet vil være viktig slik at fastlegene også begynner å ta i bruk Helseplattformen.

Byrådet vil:

- gjennom sitt eierskap jobbe opp mot Helseplattformen for å heve kvaliteten og brukervennligheten.
- sørge for mer og bedre opplæring og støtte til ansatte i bruk av Helseplattformen.
- jobbe for at fastlegene skal ta i bruk Helseplattformen.

Flere eldre innbyggere

Antall eldre øker, samtidig som det blir færre i yrkesaktiv alder. Dette innebærer at det vil bli et større behov for helse- og omsorgstjenester, samtidig som det vil være færre i arbeid. Dette utfordrer de kommunale tjenestene på finansiering, tilgang på kompetanse og arbeidskraft og på hvordan tjenestene er organisert. Byrådet skal jobbe for at Trondheim skal være godt rustet for flere eldre innbyggere. Det viktigste grepet handler om å sikre at eldre kan bo hjemme lengst mulig, og klare seg selv så mye som mulig. Dette innebærer at vi må ha helsetjenester som gir tidlig innsats, med et fokus på god folkehelse og å forebygge sykdom og uhelse. De som har helseutfordringer må få hjelp til å mestre utfordringene. De som har behov for hjelp og støtte fra kommunen skal få tjenester av god kvalitet.

Når det blir en mindre andel av befolkningen i yrkesaktiv alder, er det viktig å sørge for at alle som kan bidra faktisk gjør det. Byrådet i Trondheim har tro på alle, og erkjenner at vi også har behov for alle dersom vi skal kunne møte de utfordringene vi står overfor.

Når det blir større behov for helse- og omsorgstjenester, større finansieringsbehov og vanskeligere tilgang på helsepersonell, er det behov for tydeligere prioritering av hvor vi som kommune skal bruke ressursene.

Byrådet vil:

- intensivere og videreutvikle program for bærekraftige helsetjenester.
- jobbe for at Trondheim som teknologihovedstad skal bidra til å utvikle og ta i bruk helse- og velferdsteknologi som bidrar til nytte for pasientene.
- åpne opp for gründerskap tilknyttet helse- og velferdssenter for å bidra til utvikling av nye løsninger. Dette både når det gjelder innovative teknologiske løsninger

og sosialt entreprenørskap.

- sørge for gode arbeidsvilkår og et godt arbeidsmiljø som bidrar til at vi kan rekruttere og beholde helsepersonell, samt ha et lavt sykefravær.
- vri tjenestene mot tidlig innsats, forebygging, folkehelse og mestring.
- intensivere arbeidet med å forebygge at folk faller utenfor jobb eller utdanning.
- jobbe for at staten tilstrekkelig skal kompensere de økte kostnadene når forventningene, og lovkravene til den kommunale tjenesteleveransen øker.
- jobbe for tydeligere prioritering internt i kommunen og opp mot nasjonale myndigheter med tanke på hvilke tilbud og tjenester som skal prioriteres.

Fastlegeordningen

Gjennom flere år har det vært mangel på fastleger. Dette har ført til at mange har stått uten fastlege. I tillegg har det ikke vært mulig å bytte fastlege, for dem som har ønsket det. Byrådet vil jobbe for at alle i Trondheim har sin egen fastlege, og at det skal være enklere å bytte fastlege.

Et mål må dessuten være å styrke kompetansemiljøet blant leger og annet medisinsk personell på helse- og velferdssentrene

Byrådet vil:

- vurdere forsøk med tverrfaglige fastlegekontor, som kan ha større fokus på forebygging og mestring.
- styrke det medisinskfaglige kompetansemiljøet på helse- og velferdssentrene.

Kvinnehelse

Byrådet vil styrke helsetilbudet for kvinner i Trondheim. Helsetjenesten må i større grad møte helseutfordringene som er spesifikke for kvinner.

Byrådet vil:

- prioritere forskning på kvinners livsvilkår og helse i det etablerte

universitetskommune-samarbeidet og annet forskningssamarbeid.

- vurdere forsøksprosjekter i samarbeid med St. Olavs hospital med fokus på helhetlig oppfølging i forbindelse med svangerskap og barsel.
- jobbe for at familier i barsel skal få tilpasset liggedøgn på sykehuset.
- sikre at alle får tilbud om hjemmebesøk etter fødsel i henhold til nasjonale retningslinjer.
- utrede opprettelsen og organiseringen av nye og utvidede kommunale helsetilbud for kvinner.

Studenthelse

Det er omtrent 37.000 studenter i Trondheim. Mange studenter velger å beholde fastlegen de har på sitt hjemsted under studiene i Trondheim. Det er derfor viktig å sørge for at studentene har et godt helsetilbud i Trondheim, selv om de ikke har fastlege her. Samtidig skal vi jobbe for at flest mulig som ønsker å ha fastlege i Trondheim skal få tilgang på det.

Byrådet vil:

- ta initiativ til og støtte opp om studentklinikker bemannet av medisinstudenter med autorisasjon og andre helsepersonellgrupper.
- sørge for at flere studenter har tilgang på fastlege og vurdere etablering av ordning med fastleger i studentsamskipnaden, samt studenthelsehus på campus.
- bidra til å styrke det psykiske helsetilbudet for studenter gjennom studentsamskipnaden.
- vurdere å øke aldersgrensen ved helsestasjonen for ungdom slik at flere unge og studenter kan benytte seg av tilbudet.

Sosiale tjenester

Trygghet, verdighet og inkludering

Gode sosiale tjenester er viktig for å sikre innbyggerne når de trenger det mest. Å lykkes med dette krever både god organisering og å ta alle gode krefter i bruk. Byrårets mål er at Trondheim kommune skal tilby tjenester som gir mulighet for verdige og selvstendige liv. Vi ønsker å tilby tjenester som støtter innbyggerne i å bli mest mulig selvhjulpen, enten det handler om å komme i jobb, kunne bo i egen bolig, eller å styre sin egen hverdag. Byrådet ønsker at det må bli lettere å oppsøke hjelp uansett hva man sliter med, og ved tidlig innsats forebygger vi større problemer senere.

For å kunne gi best mulig tjenester i vanskelige økonomiske tider må man være åpne for å se på hvordan man har organisert tjenestene, og undersøke hvordan man best kan utnytte både de økonomiske og menneskelige

ressursene kommunen har. Spesielt vil det være viktig å jobbe med tiltak for å redusere sykefraværet blant ansatte, både for å sikre kontinuitet i tjenestene og godt arbeidsmiljø. I tillegg må kommunens retningslinjer og kriterier for tildelinger gjennomgås med mål om forenkling og å sikre målrettede tjenester.

De største forskjellene i samfunnet vårt finner vi mellom dem som er i jobb og dem som står utenfor arbeidslivet. Det å hjelpe flere inn i arbeidslivet er blant de mest kraftfulle tiltakene man kan gjøre for å hindre utenforskap, fattigdom og sikre god integrering. Arbeidet med å få flere ut i arbeid raskere vil være et satsingsområde for byrådet. Her vil samarbeid mellom kommunen, næringslivet, frivilligheten og utdanning være sentralt for å lykkes.

En god barndom varer livet ut. Byrådet vil satse på forebyggende tiltak og jobbe for at tiltak kan settes i gang på så lavt nivå som

mulig. Man skal være trygge på at barn får hjelp når de trenger det. Derfor vil vi sørge for at ansatte i barnevern, skole og helsetjenester har de nødvendige verktøyene og ressursene for å kunne tilby effektiv og helhetlig hjelp. Gjennom et tett samarbeid og samordnet innsats vil vi bidra til at alle barn får en trygg oppvekst og motvirke utenforskap.

For mange som står utenfor arbeidsliv eller utdanning kan deltagelse i frivilligheten være både helsefremmende, og for noen et springbrett for å skaffe seg erfaring som gjør det mulig å komme inn i arbeid. Samarbeid med de frivillige organisasjonene og sosiale entreprenører vil også være viktig for byrådet både for å supplere og forbedre kommunens tjenester. Særlig positivt er det å få til samarbeid mellom organisasjoner, kommune og medfinansierer, som for eksempel Gjensidigestiftelsen.

Deltagelse i arbeid og samfunnsliv er avgjørende for å oppnå god integrering. For å lykkes med det må vi lykkes med språkopplæringen, og sikre at alle får mulighet til å komme i arbeid og bygge nettverk.

Byrådet vil:

Bo- og aktivitetstilbudet (BoA):

- sikre et godt og verdig bo- og aktivitetstilbud til innbyggere med
- funksjonsnedsettelse.
- gjennomføre et avgrenset prøveprosjekt hvor en privat aktør overtar driften av en av de fire enhetene i bo- og aktivitetstilbud (BOA). Målet med prøveprosjektet er å optimalisere og forbedre driften.
- utvikle og forbedre ferie- og aktivitetstilbud for innbyggere som mottar tjenester i bo- og aktivitetstilbudet.
- gjøre en gjennomgang av hvordan man har organisert driften av blant annet transport og fritidstilbud med mål om å forbedre driften.

Arbeid og velferd:

- gjennomføre pilotprosjektet "Et enklere NAV" for å gi bedre oppfølging av ungdom utenfor utdanning og arbeid, med mål om et mer tillitsbasert NAV.
- vurdere om andre kommunale tjenester i NAV kan forenkles, slik at det kan frigjøres ressurser fra administrative oppgaver til målrettet oppfølging av prioriterte grupper.
- styrke arbeidet med å få flere raskt ut i jobb. Dette skal blant annet skje gjennom tettere samarbeid med aktører i næringslivet, eksempelvis opplæringskontorene.
- jobbe for at Trondheim kommune skal være en inkluderende arena og døråpner for flere som står utenfor arbeidslivet i dag. Dette skal blant annet skje ved at det tilrettelegges for at flere får arbeidsutprøving ved kommunale enheter.
- at kommunen aktivt skal bruke sine ulike roller til å utfordre samarbeidspartnere til å ta økt samfunnsansvar ved å inkludere mennesker som står utenfor arbeidslivet. Både arrangementer og prosjekter hvor kommunen er en aktiv deltaker skal ha en sosial og arbeidsinkluderende profil.
- jobbe lokalt og opp mot nasjonale myndigheter for å utvikle norskopplæringen, med mål om bedre integrering og å kunne ta i bruk arbeidskraftreservene som er blant innvandrere.
- at det i samarbeid med frivillige og ideelle aktører kommer på plass et utvidet og forbedret matutdelingstilbud til de som trenger dette.
- styrke og legge til rette for et tettere

samarbeid mellom kommunen og frivillige og ideelle aktører.

- gjennomgå tildelingskriteriene til kommunale boliger, med mål om å tilby et
- bedre boligsosialt tilbud til de som trenger det mest.
- øke innsatsen av boligsosial rådgivning, både for å øke den enkeltes boevne og å bistå flere inn i det ordinære boligmarkedet.

Barne- og familietjenesten (BFT):

- aktivt jobbe både lokalt og mot nasjonale myndigheter for å få på plass
- ordninger som øker rekrutteringen av fosterhjem.
- styrke samarbeidet mellom barnevernet, barnehager, skoler og helsestasjoner for å trygge de ansatte i tjenestene på å ta kontakt med barnevernet, og gi de ansatte bedre tilgang til samtale- og analyseverktøy for å kunne

avdekke og varsle om bekymringer.

- styrke samarbeidet mellom barne- og familietjenesten og NAV for en målrettet helhetlig oppfølging av familier
- styrke omsorgsstasjonen for barn og ungdom, slik at alle unge som trenger
- det får et samtaletilbud uten behov for henvisning. Eksisterende samarbeid med ideelle aktører skal videreutvikles - blant annet med erfaringer fra Omsorgsstasjonen for barn og unge (OBU).
- gjennomføre ROS-analyse og sette inn tiltak der det er risiko for vold mot barnevernsansatte og andre risikoutsatte grupper.
- styrke samarbeidet mellom barnevernet og skole/ barnehage ved å tilrettelegge for tidlige drøftinger
- aktivt følge opp den lokale handlingsplanen mot æresrelatert vold og negativ sosial kontroll som er vedtatt av bystyret.

Psykisk helse og rustjenester:

- innføre skadebegrensende tiltak som brukerrom og rusmiddelanalyse.
- etablere pårørendekontakt i kommunen for pårørende til de med utfordringer knyttet til rus og psykiatri.
- støtte og videreutvikle tilbudet om rask psykisk helsehjelp
- styrke lavterskel- og forebyggende tilbud innenfor feltet.
- styrke kunnskapsformidling i skolen i samarbeid med frivillige og ideelle aktører.
- utvide samarbeidet med frivillige og ideelle organisasjoner som leverer ulike tjenester innen rus og psykiatri.
- jobbe for å få på plass flere ROP-boliger.
- sikre mer forutsigbar finansiering for frivillige og ideelle aktører som leverer tjenester innen rusfeltet.

Skolehelsetjenesten:

- øke tilgjengeligheten til skolehelsetjenesten ved å vurdere oppjustering av normtall og gjennom å prøve ut et digitalt supplement til det fysiske tilbudet.
- styrke den psykiske helsehjelpen og annen relevant kompetanse i skolehelsetjenesten.
- stille krav til formell kompetanse i skolehelsetjenesten i Trondheim.

Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP)

- bruke samarbeidsavtaler med St. Olav og Helse Midt-Norge for å ta ned ventelistene hos barne- og ungdomspsykiatrien gjennom å stimulere til fortsatte avtaleinngåelser med private aktører.

Frivillighet og sosialt entreprenørskap:

- sikre at NAV og helsetjenesten informerer om frivillige tilbud til personer som har behov for å inkluderes i sosiale aktiviteter.
- legge til rette for at flyktninger og innvandrere får møte frivilligheten for å finne aktiviteter som passer deres interesser.
- etablere et nettverk for sosialt entreprenørskap i Trondheim/Trøndelag
- ha som mål at Trondheim blir en nasjonal foregangskommune som tilrettelegger for sosialt entreprenørskap i og utenfor kommunen både ved å kjøpe tjenester, gi starthjelp og stimulere kommunalt ansatte som ønsker å skape endring.

Oppvekst og utdanning

En god oppvekst varer livet ut - Trygghet og mestring for elever og medarbeidere!

Mestring, fellesskap og medbestemmelse er viktig for barn, ungdom og medarbeidere i barnehage, skole og støttefunksjoner.

En god oppvekst varer hele livet, og gjennom trygge og inkluderende barnehage- og skolemiljø bygger vi gode arenaer for helse, trivsel og læring.

At vi er forskjellige er positivt. Alle skal bli sett, og få mulighet til å utvikle sine talenter. Både barn og elever skal få opplæringen tilpasset sine behov. Vi vil satse på en mer praktisk og aktiv hverdag, der skoleelevene

både i barne- og ungdomsskole får velge fag. Barnehager og skoler skal få større handlingsrom til å gjøre de valg man mener er best for enheten og hvert enkelt barn og elev.

Våre barnehager og skolars medarbeidere skal ha gode arbeidsvilkår, med mulighet for etter- og videreutdanning. Deres mot og vilje til å arbeide forebyggende, avdekke og motvirke krenkende handlinger, er avgjørende. Byrådet i Trondheim tar dette på det største alvor, og enhetene skal ikke bruke mer enn en uke med å gjøre noe med saker som oppstår.

I Trondheim drives ca. halvparten av barnehagene kommunalt og den andre halvparten privat. Byrådet er mest opptatt av kvaliteten i barnehagene, og mindre av hvem

som driver dem. Kommunen skal stille tydelige krav til kvalitet, og legge til rette for samarbeid og utviklingsarbeid på tvers av eierform.

Byrådet vil:

- sikre god økonomistyring på alle enheter.
- sette inn tiltak for å få ned sykefraværet.
- bidra til aktiv rekruttering av dyktige ledere i oppvekstsektoren ved å tilby lederopplæring, samt se på muligheten for å etablere en pool med ledertalenter.
- arbeide systematisk for å fjerne tidstyver i organisasjonen, blant annet ved å gå gjennom hvilke pålegg som er gitt fra kommunen.
- arbeide sammen med universitets-/høgskolesektoren om videreutdanning, kompetanseheving og utvikling i oppvekstsektoren.
- legge fram en handlingsplan for kjønns- og seksualitetsmangfold.

Barnehage:

- styrke barnehagens grunnbemanning med flere stillinger for å muliggjøre fleksibelt opptak, sikre det enkelte barn god nok oppfølging og medarbeiderne en bedre arbeidshverdag.
- iverksette et helhetlig kvalitetsarbeid i alle byens barnehager med formål om å kvalitetssikre tilbudet til barna, og medarbeidernes trivsel.
- gradvis innføre fleksibelt barnehageopptak, i første omgang ved å sikre barn født i desember barnehageplass.
- tilrettelegge for mer samarbeid

mellom barnehagene og bibliotekene for å støtte arbeid med barns språkutvikling.

- legge til rette for godt samarbeid og utviklingsarbeid mellom alle barnehager i Trondheim uavhengig av eierform.
- legge til rette for foreldreaktiv tilvenning i barnehagene etter modell fra folkehelseprosjektet "Liten og ny i barnehagen"
- iverksette tiltak for å øke barnehagedeltakelsen blant barn med minoritetsbakgrunn.
- likebehandle private og kommunale barnehager.
- gi en bedre skolestart gjennom å tilrettelegge for godt samarbeid mellom skoler og barnehager

Skole:

- iverksette tiltak for å styrke en god overgang mellom barnehage og skole.
- øke innsatsen for å integrere mer lekbasert læring i undervisningen for å fremme trivsel og læring blant de yngste elevene.
- gjøre det enklere å få utsatt eller forsert skolestart gjennom å iverksette forsøk med fleksibel skolestart uten sakkyndig vurdering.
- styrke laget rundt elevene med flere ulike faggrupper ute på skolene, slik at læreren får være lærer.
- bruke indikatorer fra skolens resultater systematisk i skolens evaluering og utviklingsarbeid.
- utligne levekårsforskjellene mellom bydelene, blant annet ved å gjennomgå tildelingsmodellen

- og vurdere å øke frekvensen på elevtallsregistreringer.
- ha et systematisk arbeid mot mobbing, og sikre at hver enkelt klasse skal utarbeide en egen plan for å bekjempe mobbing og voldsbruk.
  - sikre videre utbygging av skolekapasitet, spesielt i pressområdene øst og sør i byen ved å realisere Smelteverket, Tonstad og Brøset skoler.
  - prøve ut nye utbyggingsformer som OPS (offentlig-privat-samarbeid) for å sikre effektiv utbygging av skolekapasitet i første omgang ved Smelteverket skole.
  - gå gjennom skolestrukturen i Trondheim for å sikre en mest hensiktsmessig bruk av ressursene.
  - legge til rette for økt samarbeid med frivilligheten for å sikre bedre leksehjelp og andre aktiviteter i friminutt og etter skoletid.
  - oppfordre og bidra til bedre samarbeid mellom skolene og kulturskolen, idrettslag og frivillige organisasjoner for å tilby varierte tilbud i SFO-tiden.
  - tilpasse undervisningen bedre, blant annet gjennom intensiv opplæring, slik at man tidligere fanger opp dem som har lavere enn forventet læringsprogresjon.
  - styrke innsatsen rundt opplæring i grunnleggende ferdigheter tidlig i skoleløpet.
  - sikre at familienes økonomi ikke skal være en barriere for deltakelse i SFO.
  - sikre god sammenheng mellom skole og SFO.
  - sette lærerne i stand til å velge ulike pedagogiske virkemidler i undervisningen.
  - sammen med statlige myndigheter se på muligheten for å innføre krav om språkferdigheter før overføring fra mottaksklasse til ordinær grunnskole.
  - sette inn tiltak mot vold og uro i skolen blant annet ved å inngå sentrale avtaler om bruk av alternative opplæringsarenaer og styrke skolens sanksjonsmuligheter ved rulleringen av ordensreglementet.

Mestring og inkludering

- arbeide systematisk for å redusere ventetidene på sakkyndige vurderinger
- knytte praktisk-pedagogisk-tjenestetettere inn i skoler og barnehager.
- gå gjennom alle rapporteringskrav, med den hensikt å redusere unødvendig dobbeltarbeid for PP-tjenesten og skolen.
- at byomfattende spesialtilbud skal i større grad tilpasses behovene til den enkelte elev og foreldrene
- at byomfattende spesialtilbud skal ha egne budsjetter og ikke belastes enhetsbudsjettet
- sørge for forutsigbare rammevilkår på Enhet for Voksenopplæring og sikre godt samarbeid med flyktningehelseteamet
- bidra til at alle innvandrere og flyktninger raskt får tilbud om språkopplæring
- kartlegge elevenes ferdigheter og bruke kunnskapen til individuell oppfølging
- legge bedre til rette for vurdering og verifisering av realkompetanse
- ha forsøk med samarbeid om gjennomføring av introduksjonsprogrammet i bedrift
- gi tilbud om voksenopplæring til alle med lite eller ingen skolebakgrunn
- sette i gang flere prosjekter med yrkesrettet norskopplæring i samarbeid med NAV og arbeidsgivere
- satse på flere lavterskeltilbud inn i arbeidslivet i samarbeid med næringslivet
- bygge videre på "Raskt i jobb" og andre programmer slik at elever på enhet for voksenopplæring får mulighet til å komme seg ut i arbeidslivet.

Kultur, idrett og friluftsliv

Kultur- og idrettsbyen Trondheim

Kulturen og idretten har avgjørende betydning for bysamfunnet. På hver sine måter bygger de identitet, dannelse og fellesskap. I idretten, på skolen, på biblioteket, i naturen og i kulturlivet bygger vi fellesskapsarenaer på tvers av ulikheter, i ei tid hvor fellesskapene er under press. Det er vårt ansvar å styrke disse arenaene, og sikre at alle har tilgang til aktivitet og utfoldelse. Vi vil bidra til å opprettholde og etablere gode og trygge møteplasser for LHBTQ+-personer i hele kommunen.

Både kultur, idrett og friluftsliv er viktig for folkehelsen og gir livsglede, og avlaster samtidig store og kostnadstunge budsjettområder hvor vi i framtiden kommer til å mangle hender. Et rikt og variert kulturliv er et vilkår for et velfungerende

demokrati, og kulturopplevelser beriker oss som mennesker. I tillegg er kulturlivet undervurdert i sin viktige rolle som byens speil. Hvem vi er som by, for oss selv og overfor andre, speiles i kvaliteten og mangfoldet vi kan vise til i kultur- og idrettslivet. Derfor er dette viktige satsningsområder.

Trondheim er ualminnelig rik på historie og tradisjoner. Byrådet vil styrke historieformidling som kilde til å forstå og synliggjøre Trondheim for oss selv og andre. En viktig del av denne historien er knyttet til Trondheim som kirkehovedstad. Formidlinga av Trondheims kristne kulturarv er viktig for å trekke linjer bakover i tid, men også for å stake ut kursen for byen som et livssynsåpent samfunn, som preges av et stadig større tros- og livssynsmangfold.

Trondheims historie og betydning som religiøst sentrum, er et godt utgangspunkt

for å fortsette det viktige arbeidet med å skape aksept og toleranse for fellesskap på tvers av ulik tro og den enkeltes selvbestemmelse. I de siste åra har Trondheim satset sterkt på videreutvikling av lokale mattradisjoner på måter som har gitt oppmerksomhet og utmerkelser internasjonalt. Vel så viktig er det å ivareta god, lokal matkultur i hverdagskjøkkenet.

Byrådet vil satse offensivt på Trondheim om kunst- og kulturby, og vil styrke både det

profesjonelle og det frivillige kulturlivet. De mange kulturfestivalene skal fortsatt spille en viktig rolle, og kommunen skal gi støtte både gjennom veiledning og økonomiske tilskudd.

Idrett er en viktig del av byens identitet, og vi vil legge til rette både for topp og bredde.

En av Trondheims fremste kvaliteter er nærheten til marka og naturen. De neste årene vil det være avgjørende at vi verner den mot utbygging og forringelse, slik at den fremdeles er tilgjengelig for mennesker og dyr. Samtidig skal vi sikre at naturen er tilgjengelig for alle som kilde til gode opplevelser og økt livskvalitet.

Byrådet er forpliktet på Trondheims – Tråantes – posisjon som hovedstad i det sørsamiske språkområdet. Vi vil støtte opp om den samiske avdelinga på Ferista, og sørge for etablering av et samisk rom i Trondheim, i samarbeid med Sametinget.

Byrådet vil:

Kulturbyen:

- bidra til realisering av den beste løsningen for et nytt kunst- og designmuseum.
- bruke kulturen aktivt som en positiv driver i byutviklingspolitikken.
- sikre at kulturlivet får en sentral rolle i den videre utviklingen av Nyhavna, gjennom vern av eksisterende bygninger som i dag

brukes til kunst- og kulturutøvelse. Vi vil opprette et driftsselskap som på en god måte ivaretar kulturlivets behov som en permanent løsning.

- styrke finansieringen av Trondheim folkebibliotek, og bidra til at biblioteket blir et viktig innslag også i bydelene. Etablere eget bydelsbibliotek på Heimdal. Vi vil utvide låne-, fikse- og deleordninger.
- etablere fullverdige bydelskulturhus, eksempelvis som på Buran.
- sørge for at kulturlivet har god tilgang på lokaler og forutsigbare driftsvilkår.
- fortsette styrkingen av kulturbudsjettet til 3% av kommunens samlede driftsbudsjett innen 2027.
- videreutvikle Trondheim som konsert- og festivalby ved å tilby gode konsert- og festivalarenaer som for eksempel Festningen, Marinen, Granåsen og Torget, i tillegg til å sikre små og mellomstore scener.
- arbeide for aktiv kulturformidling til mennesker i alle aldersgrupper.
- se på kulturnæringene som en del av næringslivet, og innføre nye former for samarbeid med privat næringsliv og frivillig sektor, inkludert sosialt entreprenørskap.
- utarbeide en forutsigbar og rettferdig modell som sikrer gode økonomiske forutsetninger for arbeidsfellesskapene for utøvende kunstnere.
- innføre en lokal gaveforsterkningsordning som skal øke de private bidragene til kulturlivet.

- innføre et fritidskort for ungdomsskoleelever på 2000 kroner fra januar 2025 som en del av en helhetlig satsing for at alle skal kunne delta i organiserte fritidsaktiviteter.
- sikre at tilbud om seniorkultur som den “Kulturelle spaserstokken” er tilgjengelig i alle bydeler

Idrett og friluftsliv:

- sikre breddeidretten, egenorganisert aktivitet og fri lek, og samtidig styrke vilkårene for frivilligheten.
- realisere bydelsbasseng øst på Moholt. Reguleringsarbeid bør startes opp allerede i 2024, og byggearbeidet så snart regulering er ferdigstilt.
- realisere ny ishall på Tiller med byggestart i løpet av perioden.
- arbeide for bedre arenaer for friidretten i Trondheim, og utvikle Øya stadion til en fullverdig arena.
- utvikle kultur- og næringsmiljøsentre i bydelsstentrene, hvor ulike offentlige tjenester søkes samlokalisert med frivilligheten.
- sikre fritidsklubber og andre gode lavterskel møteplasser for unge i alle bydeler, og sikre gode og velfungerende kulturtilbud som er tilgjengelig for alle barn og unge.
- gjennomføre Ski-VM på best mulig måte innenfor vedtatte økonomiske rammer. Mesterskapet skal sikres som en folkefest for alle, og byrådet vil legge særlig vekt på at investeringene som er gjort kommer alle til gode gjennom etterbruk og hverdagsidrett etterpå.
- være pådriver for utvikling av regional e-sport.

Tros- og livssynsmangfold:

- videreutvikle Trondheim som et nasjonalt kirkelig tyngdepunkt fram mot 1000-årsjubileet i 2030, med opprusting av pilegrimsledene som en viktig kulturformidler, og bidra til at pilegrimsgårdens arbeid står stødig. Bidra til at 2030-jubileet blir et viktig nasjonalt jubileum som favner bredden i norsk historie og moderne samfunnsliv.
- styrke Trondheim som kirkehovedstad med de tilhørende kultur-, dialog- og trosuttrykkene. Arbeide for at preses får et tydeligere hovedsete i Trondheim.
- bygge ny Charlottenlund kirke.
- ivareta behovet for et livssynsåpent seremonirom.

Kulturskolen

- videreføre kulturskolens tette organisatoriske bånd til grunnskolen, slik at Trondheim kulturskole fortsatt får god tilgang til nødvendige lokaler og utstyr, og slik at samarbeide med grunnskolelærere om elevers helhetlige opplæring kan videreutvikles.
- tilby ordningen med kulturdag ved alle skoler. Dette skal bidra til at alle barn får oppleve og møte kultur, og skal også bidra til at flere lærere kan få tilbud om større stillinger i kulturskolen.
- videreføre samarbeidet med universitetskulturskole også etter 2024, knyttet til universitetsskolesamarbeidet (USSiT) og universitetskommunen TRD 3.0.
- øke antallet elever i kulturskolen, og gi bedre rammebetingelser

for private kulturskoler for større mangfold, valgfrihet og flere kulturskoleplasser.

- utvide samarbeidet mellom kulturskolen, barnehagene og helsesektoren. Aktivt bruke Kulturskolen slik at kulturopplevelser og helsegevinster fra kultur deltakelse kan gavne kommunens innbyggere som helhet.
- videreføre Den kulturelle skole- og barnehagesekken som en del av Trondheim kulturskole og sørge for at ordningen bevarer og styrker forankringa i grunnskolen og barnehagene.

Byutvikling

En inkluderende, vekstkraftig og grønn by

Trondheim er en kommune i vekst, og vil vokse til rundt 250.000 innbyggere i 2050. Det er viktig for kommunen at vi tiltrekker oss nye innbyggere, både for å skaffe oss den nødvendige kompetansen som næringslivet har behov for, og for å få økte skatteinntekter for å levere gode velferdstjenester til innbyggerne. Det bør være et mål at flere barnefamilier velger å bli i kommunen fremfor å flytte ut og pendle inn til byen. For å få til det er det viktig at vi bygger ut nok og varierte boliger tilpasset folks ulike behov, og at det sikres gode rekreasjonsmuligheter, lekeplasser, grøntområder og effektive transportløsninger. Samtidig er det viktig å videreutvikle gode lokalsamfunn og sentrumsområder i tettstedene som ligger utenfor bykjernen, som for eksempel Heimdal og Klæbu.

I dag er det mange som sliter med å komme seg inn på boligmarkedet fordi de mangler tilgang på finansiering, men som heller ikke

kvalifiserer til å bli tildelt en kommunal bolig. Kommunen skal bidra til å bygge opp en tredje boligsektor med trygge, gode allmennboliger i samarbeid med private og ideelle aktører. Vi må også styrke innsatsen for å skape bedre bomiljøer i levekårsutsatte områder som sliter med høyt gjennomtrekk.

For å nå klima- og naturmålene er det avgjørende at vi utnytter arealet effektivt. Byen må utvikles innenfra og ut, og basere seg på konseptet om 10-minuttersbyen. Det betyr at det skal være mulig å nå de daglige gjøremålene på ti minutter til fots. Da blir det også mindre kø på veiene og mindre trengsel på buss og tog. Samtidig må vi ta vare på kvalitetene som gir Trondheim identitet og historisk preg, og sørge for at fortetting skjer på en hensynsfull måte overfor omgivelsene.

Næringslivet må sikres nok areal, og kommunen må være en aktiv pådriver for å få flere bedrifter til å etablere seg og utvide sin virksomhet. Kommunen må også legge til rette for å forsterke og hente ut synergieffekter fra kunnskaps- og næringsklynger som skaper vekst og grønne arbeidsplasser.

Byrådet vil:

Næringsareal:

- kartlegge og identifisere behovene til næringslivet i kommunen for å kunne finne egnet plassering av virksomheter.
- synliggjøre ledig næringsareal og areal til testarenaer.
- jobbe for at det bygges arealeffektivt på nytt og eksisterende næringsareal.
- fortløpende sikre klargjøring og tilrettelegging av næringsareal avsatt i kommuneplanens arealdel (KPA) der målet om 3000 dekar næringsareal fastholdes.
- ha en aktiv pådriverrolle overfor statlige og regionale aktører for å legge til rette for etablering av nytt næringsliv, for eksempel knyttet til utbygging av infrastruktur og tilgang på nett og kraft.

Bolig- og byutvikling:

- forenkle, digitalisere og standardisere søknadsprosessen og saksbehandling for å effektivisere planprosesser
- prioritere planprosesser for prosjekter i Miljøpakken, slik at det blir fortgang i utbygging av offentlig infrastruktur.
- redusere den generelle saksbehandlingstiden og etablere hurtigspor for større næringslivsinvesteringer, slik at byen ikke går glipp av viktige arbeidsplasser
- utnytte potensialet som ligger i bruk av kunstig intelligens for å effektivisere byggesaksbehandlingen,

- at det fortettes med kvalitet på en hensynsfull måte overfor omgivelsene og strøkskarakteren i de enkelte bydelene, og at det kun bygges høyhus i områder som egner seg for dette.
- tilrettelegge for at det i snitt tilføres 1800 nye boliger i året i Trondheim.
- videreføre en fast arbeidsgruppe med ansvar for kommuneplanens arealdel (KPA) for å sikre at KPA fremover rulleres jevnlig etter behov og endrede forutsetninger.
- sikre utbygging av sosial infrastruktur som skoler, barnehager og helse- og velferdssenter, i tråd med prinsippene i byutviklingsstrategien og KPA.
- innhente kunnskap om effekter av å innføre en leilighetsnorm i deler av byen for å sikre et større mangfold av boliger, og se på andre mulige virkemidler for å gjøre det mulig for flere barnefamilier å bli værende i sentrum.
- legge til rette for at det tilbys flere rimelige boliger for de som sliter med å komme seg inn på boligmarkedet i samarbeid med private, ideelle og statlige aktører. Det settes et mål om at det tilføres minst 100 boliger innenfor tredje boligsektor i året, som for eksempel ordninger med leie-til-eie.
- sette av arealer i nye utbyggingsområder hvor det stilles krav om at en viss andel av boligene som bygges ut skal være leie-til-eie ved salg av kommunale tomter til private.
- bruke reguleringsmyndigheten til å stimulere til utprøving av alternative boformer med vekt på deling og sosiale møteplasser, og støtte opp under pilotprosjekter

knyttet til områdesatsinger med levekårsutfordringer.

- styrke byarkitektens rolle for å bidra til å nå målene i arkitekturstrategien og en helhetlig byutvikling, og legge større vekt på arkitektonisk kvalitet i det som bygges.
- lage en plan for å ivareta siktlinjene til viktige landemerker, fjorden og landskapet rundt byen
- arbeide for å etablere sterkere virkemidler for å motvirke spekulativt forfall.
- ta i bruk og rehabiliter eksisterende bygg i stedet for å rive som hovednorm, og alltid kartlegge om det finnes egnede bygg som kan brukes når det skal bygges nytt. Materialer og masser må også gjenbrukes i størst mulig grad.
- sikre at nødvendig infrastruktur for energi er ivaretatt ved by- og områdeutvikling.
- utrede og vurdere krav om produksjon av nærstrøm/lokalt produsert energi på alle større nybygg og rehabiliteringer
- samarbeide med næringsaktører om å bidra til at alle egnede kommunale flater dekkes med solceller
- gjennomføre et medvirkningsløft i arbeidet med kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. Det innebærer blant annet å aktivt fasilitere workshoper hvor innbyggerne blir invitert til å komme med innspill, og lage flere fysiske og digitale møteplasser for å innhente innspill.
- begrense utvidelser og nyetableringer av bilbaserte kjøpesentre utenfor Midtbyen.

- redusere antall parkeringsplasser ved nybygg, men samtidig sikre parkeringsbehovet for forflytningshemmede og for nødvendig bilbruk.
- redusere etterslepet innen veianlegg i Trondheim. Det skal utarbeides livsløpsanalyser, samt indikatorer og nøkkeltall for nåværende og fremtidig nivå på etterslepet.

En inkluderende og attraktiv by:

- styrke vedlikeholdet og oppgradere kommunale lekeplasser, parker, torg og badeplasser og bidra til at de overholder krav om universell utforming.
- oppgradere Munkegata til en grønn praktgate, og undersøke mulighetene for finansiering fra Miljøpakken og andre aktører
- transformere flere gater og byrom til grønne og levende møteplasser
- oppgradere byrommene på Cicignons plass og Elsa Laula Renbergs plass i samarbeid med private aktører.
- etablere et byrom dedikert til skeiv historie, og legge fram forslag om bruk av regnbuefarger i gater og byrom.
- planlegge flere parker i bydeler som mangler gode nok grønt- og rekreasjonsområder
- opprette flere offentlige toaletter i kommunale parker.
- tilby rimeligere gategrunnsleie i Midtbyen for enkeltstående arrangement i gate og byrom og for midlertidig eller varig leie av grunn for uteservering.

Natur- og klimatilpasning:

- pleie, fornye og plante flere bytrær i Trondheim.
  - sørge for at treregisteret er oppdatert og at flere av områdene i kommunen innlemmes.
  - jobbe for at nasjonale myndigheter godkjenner ”bynaturpark” som vernekategori, slik som vist i KPA.
  - jobbe opp mot nasjonale myndigheter med mål om å innføre markalov i Trondheim.
- kartlegge flere mulige bekker som kan åpnes for å fremme klimatilpasning, biologisk mangfold og trivelige nærmiljøer.
  - ta hensyn til ørret og annet biologisk mangfold ved utbygginger både i anleggsfasen og etter at det som er bygget tas i bruk.
  - sikre flere sammenhengende og tilgjengelige vilt- og andre grøntkorridorer for dyr.
  - ta vare på alle truede arter og naturtyper, blant annet ravinedaler.

Miljø, næring og samferdsel

Bærekraftig verdiskaping, klimanøytralitet og moderne samferdselsløsninger

Klimaendringene og tap av naturmangfold representerer de største utfordringene vi som samfunn står overfor. Vi skal gjøre vårt for å stoppe klimaendringene. Trondheim og Norge må gjennom en stor energiomstilling for å levere på klimaforpliktelsene i Parisavtalen. Disse nødvendige endringene vil kreve mye av mange - både kommunen, staten, frivilligheten og næringslivet. Trondheim skal gå foran og vise at det er mulig å gjennomføre raske klimakutt samtidig som vi skaper god velferd og gode liv for folk. Også Trondheim vil rammes av klimaendringene, og en del av vårt svar på klimaendringene må være å sikre at byen vår blir mer robust til å møte varmere, våtere og villere vær.

Energiomstillingen representerer også store muligheter for innbyggerne og bedriftene i Norges teknologihovedstad Trondheim. Vi skal sørge for at det grønne næringslivet skal få utvikle seg og blomstre.

En energi- og klimaeffektiv by må også være en by det er attraktivt å bo i og drive næringsvirksomhet i. Byrådet legger til grunn at dette målet er enklere å oppnå om fortetningspolitikken videreføres og forsterkes. En by med mindre logistikkbehov er også en by med lavere energibruk. Det er derfor et mål at flere innbyggere skal kunne leve større deler av sitt liv i den bydelen de bor i. Dette vil stille krav til at det legges til rette for arbeidsplasser, utdanning, handel og idrett i alle bydeler.

Byrådet vil føre klimapolitikk som bidrar til effektiv energiomstilling og reduserte klimautslipp, uten at det går på bekostning av befolkningens velferd og samtidig som næringslivet skal ha gode vilkår. For å lykkes med dette må vi vektlegge energieffektivisering og klimakutt i alle deler av byrådets virkeområder. Vi må legge til rette for mer effektiv bruk av energi, utfasing av fossil energi og at det produseres mer fornybar energi i kommunen.

Samtidig må vi klare dette med minimal påvirkning på naturen. Å bygge produksjon av nærstrøm på tak vil, sammen med

batterilagring, kunne gi betydelig bidrag til mer elektrifisering, uten arealinngrep. Samtidig vil ikke dette alene være nok til å nå klimamålene vi har forpliktet oss til.

Byrådet vil at Trondheim kommune skal bruke alle våre ulike roller - som pådriver, tilrettelegger, partner og bestiller - strategisk for å nå ulike bærekraftsmål.

Offentlige anskaffelser er muligens kommunens viktigste næringspolitiske virkemiddel for å oppnå ønsket innovasjon og utvikling i markedet. Innkjøpsmakten i kommunens anskaffelser skal i enda sterkere grad brukes som et strategisk verktøy for å stimulere til grønn omstilling, samfunnsansvar og seriositet i leverandørmarkedet.

Naturen i kommunen er viktig for å ta vare på det biologiske mangfoldet, og den er viktig for innbyggernes folkehelse, rekreasjon og friluftsliv. For å ivareta disse verdiene må det jobbes målrettet og kunnskapsbasert med overvåkning og restaurering av viktig natur, samt med naturbudsjett og -regnskap. Arealnøytralitet skal ligge til grunn når byen vokser videre.

Byrådet skal også ivareta gode bomiljø for folk, med mindre støy og luftforurensning, tilgang på grøntarealer og levende nabolag. Transportformer som gange, sykkel og kollektiv skal prioriteres for å skape et mer miljøvennlig, inkluderende og helsefremmende transportsystem. Byrådet skal sørge for at det blir trygt for folk i alle aldre å gå og sykle, til skolen, til jobb og til fritidsreiser, blant annet ved å senke fartsgrensene og gjennomføre trafikksikkerhetstiltak rundt skolene våre. Samtidig skal vi redusere biltrafikken i hele kommunen og minimere gjennomgangstrafikken i midtbyen.

Byrådet vil:

Klima og energi:

- holde fokus på de vedtatte klimaløftene i Energi- og klimaplanen: klimanøytral,

energismart, sirkulær og klimarobust.

- inngå klimakontrakt med EU og samfunnsaktører inkludert forpliktelser, handlingsplan og investeringsplan for å skape en klimanøytral by innen 2030 i tråd med vedtatt energi- og klimaplan.
- bidra til forpliktende investeringsbeslutninger for karbonfangst ved punktutslipp.
- fremme løsninger for lokal energiproduksjon og energideling mellom bygg og støtte forsknings- og utviklingsprosjekter som bidrar til mer effektiv energibruk og elektrifisering etter modell fra +CityxChange.
- bygge og rehabilitere med minst 55 prosent lavere klimagassutslipp i bygg- og anleggsprosjekter i forhold til 2009-tall gjennom innovative anskaffelser, samspill og god dialog med markedet i tidlig fase.
- samarbeide med private og statlige utbyggere for å få flere utslippsfrie bygge- og anleggsplasser
- at alle kommunale byggeprosjekter skal være utslippsfrie, og jobbe for at det samme kravet skal kunne stilles ved andre offentlige og private prosjekter og byggeplasser i kommunen.
- utarbeide måltall for ombruk, materialstrømmer og sirkulærøkonomi i kommunen.
- ta en koordinerende rolle for bedre utnyttelse av kapasiteten i kraftnettet.
- sørge for at alle kommunale bygg har avansert energistyring mot kraft og varme.
- tilrettelegge for at all

kollektivtransport, drosjenæring og varetransport har tilgang til effektiv ladeinfrastruktur, i samarbeid med nabokommuner.

- tilrettelegge for etablering av nye energistasjoner for utslippsfritt drivstoff langs sentrale gjennomfartsveger.
- legge til rette for styrking av strømmettet slik at flere bedrifter og husholdninger kan elektrifiseres raskere.
- jobbe for å hindre elektrifisering av sokkelen med strøm fra land.

Natur og miljø:

- utarbeide en overvåkingsplan for forvaltningsrelevante arter og naturområder.
- utvikle kartleggingsmetodikk for å verdisette lokale naturområder.
- styrke kunnskapen om hvordan utbygginger og andre inngrep kan gjøres på en måte som reduserer negative påvirkninger på naturmangfold og hvordan ødelagt natur skal restaureres.
- utrede sterkere vern av Trondheimsfjorden.
- restaurere minst 30 prosent av ødelagt natur som bekker og myrområder.
- bli pilotkommune for naturbudsjett og naturregnskap.
- knytte flere av de eksisterende kommunikasjonsressurser til natur.
- vedlikeholde beiteområdene i by- og strindamarka, gjennom å fortsette prosjekter som skal ivareta kulturlandskapet.
- gjennomføre ny støykartlegging og utarbeide en ny handlingsplan,

særlig med tanke på å verne boligområder mot støy.

- sikre god luftkvalitet gjennom hele året gjennom hyppigere rapportering og tiltak.
- arbeide for å hindre spredning av uønskede arter og styrke bestandene av truede arter.
- velge brukt framfor nytt i alle anskaffelser der det er praktisk og økonomisk mulig.
- tilrettelegge for gjenbruk, reparasjon og deling i hele kommunen.
- følge opp kommunedelplan for landbruk, slik at Trondheim som stor landbrukskommune aktivt bidrar til å nå de nasjonale målene om matsikkerhet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk med lavere utslipp av klimagasser.

Næringsutvikling:

- sikre at Trondheim kommune har gode og forutsigbare rammebetingelser for næringslivet.
- bidra til at Trondheim og regionen blir verdensledende i bærekraftig verdiskaping med strategisk arbeid på satsingsområdene.
- prioritere oppfølging og realisering av det vedtatte "Handlingsprogram for bærekraftig verdiskaping" som peker på de fire satsingsområdene næringsvennlig kommune, grønn konkurransekraft, attraktiv storbyregion og teknologihovedstaden.
- etablere faste fora for medvirkning og dialog mellom kommune og lokalt næringsliv.
- bruke kommunens innkjøpsmakt til å kutte utslipp, støtte gründerskap

og prøve ut innovative løsninger.

- bruke innovative anskaffelser som metode i kommunale anskaffelser.
- øke innkjøp av lokalprodusert mat.
- sikre at tilrettelegging for bruk av byen som testarena hensyntas ved områdeutvikling blant annet ved utviklingen av Nyhavna.
- sikre gode vilkår for gründere der kommunen ikke bare er en testarena, men også en aktiv innkjøper av produkter utviklet i Trondheim og regionen.
- bidra til et tettere samarbeid mellom kommunen og Ungt Entreprenørskap.
- samarbeide med næringsaktører om å sikre arealer for lokale sorteringsanlegg for massehåndtering nær byen for å redusere byggekostnader og klimagassutslipp, samt forenkle ombruk av masser.
- realisere fremtidens gjenbrukssenter om miniombruksstasjoner.
- forsterke satsingen på studieby samarbeidet for å bidra til at Trondheim når målsettingen om å bli Nordens beste studieby.
- stimulere til at flere studenter ønsker å bli i byen etter endt utdanning, samt tiltrekke oss talenter og kompetanse.
- videreutvikle og posisjonere kunnskaps- og teknologihovedstaden Trondheim med vekt på hav, helse, energi, digitalisering og grønn omstilling.

Samferdsel:

- sikre planleggingsmidler for ny

godsterminal på Heggstadmoen slik at Brattøra snarest mulig kan omgjøres til byutviklingsformål.

- fremme en helhetlig samferdselsplan for et inkluderende transporthierarki hvor aktive og kollektive transportformer prioriteres økonomisk og arealmessig.
- iverksette trafiksikkerhetstiltak og sykkeltiltak rundt alle skoler i kommunen, herunder hjertesoner og redusert fartsgrense.
- gjennomføre alle prosjekt i plan for sykkeltiltak på kommunal vei så raskt som praktisk mulig.
- etablere flere sykkelparkeringsplasser som er trygge og enkle å bruke.
- bygge et sammenhengende sykkelveinett i samarbeid med fylkeskommunen og statlige myndigheter, herunder sykkelveier langs Byåsveien og Bøckmans veg.
- planlegge for forlenging av trikkelinjen til sentralstasjonen samt videre til Lade og Sluppen.

- øke kapasiteten i kollektivtransporten.
- gjøre kollektiv tilgjengelig for flere gjennom flere avganger i ytre bydeler
- innføre "smart prismodell" for kollektivbilletter.
- jobbe for å etablere egen bysone med lavere kollektivpris.
- redusere kollektivprisene for studenter.
- være pådriver for to tog i timen på Trønderbanen samt persontransport på Stavne-Leangen-banen.
- sette i gang med bygging av Brundalsforbindelsen.
- jobbe for fullfinansiering av Byåstunnelen med forutsetningene gitt i bystyrets vedtak
- regulere Johan Tillers veg del 2 med tiltakspakke for gående, syklende og kollektivtrafikk i Heimdal sentrum.
- sørge for at helheten av prosjekter og tiltak i Miljøpakken sannsynliggjør oppfyllelse av nullvekstmålet.
- gjennomføre organisatoriske tilpasninger internt i kommunen for å sikre mest mulig helhetlig og effektiv prosjektgjennomføring av kommunens prosjekter i Miljøpakken.
- at kommunens innsats på samferdselsområdet i større grad skal se investering, drift og vedlikehold i sammenheng med mål om gevinster på både effektivitet, økonomi og kvalitet.
- bruke nødvendige restriktive virkemidler som bompenger og parkeringsavgift for å redusere personbiltrafikk med 20 prosent i tråd med bystyrets vedtatte målsettinger.
- påvirke nasjonale og regionale myndigheter til å gi kommunen større innflytelse over det sentrale veg- og gatenettet i byen, eksempelvis med overføring av skiltmyndighet og vegeierskap.
- utarbeide en plan for bylogistikk som skal bidra til god og effektiv varelevering med løsninger for samlastning, økt fyllingsgrad og andre effektive logistikk-løsninger som gir lavere utslipp og bedre bymiljø.
- innføre gatetun i etablerte nabolag der dette er mulig.
- tilrettelegge for 300 parkeringsplasser til bildelingsordninger.
- senke fartsgrensen i Midtbyen til 30 km/t for å redusere risiko og skadeomfang ved ulykker, støyplager, svevestøv og opplevde barrierevirkninger av hovedveiene.
- fremskynde endring av kjøremønster som vedtatt i gatebruksplanen for Midtbyen for å minimere gjennomgangstrafikken og frigjøre plass til byliv.
- gjøre forsøk med å disponere parkeringsplasser til uteservering eller annet byliv også utenfor Midtbyen.
- gjennomføre kryssinnstramminger og fortausutvidelser samtidig med gjennomføring av andre vedlikeholdsprosjekter.

miljøpartiet
de grønne

